

УДК 821(37)-143.09

ЛЮБОВНА ФАБУЛА І КОМПОЗИЦІЯ ПЕРШОЇ КНИГИ ЕЛЕГІЙ ТІБУЛЛА

Маркіян Домбровський

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
e-mail: leomarek@gmail.com*

Проаналізовано зв'язок між фабулою любовних стосунків і композиційною організацією першої книги елегій Тібулла. Показано, що любов у Тібулла завжди постає як любов перешкоджена, а розвиток стосунків відбувається у той спосіб, що духовна відмежованість коханої від ліричного героя зростає з його до неї фізичним наближенням. Фабула розкривається в елегіях непослідовно, чим створює враження строкатості (*roikilia*) в організації книги. Однак глибший аналіз показує добре продуману циклічну, симетричну, хвилеподібну композицію книги.

Ключові слова: Тібулл, римська елегія, любовна лірика, фабула, композиція поетичної збірки, образ любові.

Любовна тема, природно, є у більшості елегій першої книги Тібулла. У 1, 2, 3, 5 і 6 об'єктом пристрасті елегійного героя є *puella* Делія, у 4, 8 і 9 – *puer delicatus* Марат, 10-та елегія має згадку про любовні справи в несуб'єктивному контексті, і лише 7-ма взагалі позбавлена любовних мотивів.

Відколи існує вивчення Тібулла, відтоді бачимо традицію реконструювати фабулу його любовних романів. Однак цю реконструкцію переважно зроблено для того, щоб – у кращих традиціях біографічного підходу – на її підставі визначити хронологію написання елегій. Література до цього питання існує чимала, як і чимало можна бачити варіантів його вирішення.

Питання хронології нас тут не цікавить – тим більше, що насправді всі спроби датувань не можуть піти далі, ніж більше чи менше винахідливі й дотепні здогади і спекуляції, позаяк усі підстави для висновків у цій справі дуже непевні й неоднозначні, що зазвичай визнають і самі автори таких досліджень, – але дивитися на елегійні романи не як на певний незмінний факт, а як на такий, що розвивається, є сенс і підстави. Не важко зауважити, що в різних елегіях показано різний стан зв'язку, різний емоційний настрій ліричного героя і різний рівень доступності (чи властиво – *недоступності*) Делії (чи Марата), як і різні причини і природу цієї недоступності. На перший погляд може здатися, що в цій різності, а тим більше в способі її розприділення по книзі – лише реалізація класичного композиційного принципу *roikilia* (розмаїття, строкатість, невпорядкованість). Але насправді можна зауважити тут і складніші принципи.

Насамперед бачимо, що елегії вибудовуються так, що в них можна бачити не просто різні ситуації чи різні варіанти любовних стосунків, а поступовий розвиток цих стосунків,

чи, якщо точніше, їх занепад: з кожною наступною елегією Тібулл стає фізично чимраз ближчим до Делії (чи Марата), яка притому стає чимраз недосяжнішою (ефект “прозрівання”). Однак порядок розташування елегій у книзі не відповідає цій “хронології” стосунків, чим, зокрема, й досягається ефект *roikilia*.

У цій праці ми спробуємо, по-перше, продемонструвати фабулу любовних стосунків Тібulloвого ліричного героя, і, по-друге, показати, як ця фабула співвідноситься з композиційною організацією книги.

1. Делія

Фабулу стосунків із Делією елегії книги відображають, як нам видається, у такому порядку: 3, 2, (1), 6, 5. Саме в такому порядку далі їх і розглянемо. Під час аналізу головну увагу будемо зосереджувати на *формі і мірі перешкодженості* Тібulloвої любові.

У **третій елегії** основна перешкода – зовнішня: Тібулл затриманий на далекому острові через участь у воєнному поході і хворобу. Самі ж стосунки тут подано у стані, близькому до ідеального. У Тібulloвих сумних спогадах про відхід з міста бачимо Делію в найкращому світлі: вона проводила задля нього різні обряди, складала обітниці (23–32), тривожно випитувала віщувань щодо його походу в “усіх” богів (10–12), а коли отримувала добру відповідь, то все одно не могла заспокоїтись і в тривозі ридала над його відходом, ніби передчуваючи недобре (13, 14).

Здавалось би, єдине, що стоїть на заваді Тібulloвому щастю – це його хвороба і затриманість далеко від дому. Проте коли приглянутись уважніше, то можна зауважити натяки й на приховані проблеми іншого характеру. Так, у фантазії про повернення читаємо такий заклик:

*At tu casta precor maneat, sanctique pudoris
Adsideat custos sedula semper anus (3.83, 84).*

Заклик залишатися “чистою”, та ще й надія на те, що запорукою чистоти буде не сама Делія, а пильний нагляд “старенької”, зраджує все-таки деяку непевність Тібulloа щодо Деліної вірності.

Цей заклик Тібулл адресує Делії після картини пекла для “злочинців супроти любові”. Серед цих злочинців маємо трьох насильників (Іксіон, Тітій, Тантал), які би могли бути прикладом-засторогою для потенційних суперників, і Данаїда, що, як звернув увагу ще Діссен [4, v. 1, p. 83], можуть тут слугувати засторогою самій Делії (подібно цей *exemplum* уживає Гораций, адресуючи засторогу Лідії – Ног. С. 3.11). Підсумовує пекельний пасаж Тібулл словами:

*Illic sit, quicumque meos violavit amores,
Optavit lentas et mihi militias (3.81–82).*

Отже, з цих непрямих натяків можна бачити, що такі не все просто з Тібulloвим коханням. Що перешкода не лише зовнішня, в обставинах, але потенційно і від суперників. Цілком у Тібulloвому дусі (особливо це побачимо далі) – уникати прямого звинувачення коханої і прямих погроз на її адресу, постійне намагання знайти вину в комусь іншому, як і комусь іншому адресувати погрози.

Не простішу ситуацію бачимо в попередній, **другій елегії**. З одного боку, нема вже тієї нездоланної перешкоди, що була в третій елегії: цього разу і Тібулл, і Делія в одному

місті. Але Делія від того не стала доступнішою. Якщо в третій елегії Делію *для* Тібулла, а не *від* нього стерегла її мати чи няня (anus), і виглядало все так, що єдине, чого треба було, – це повернутися Тібуллові з його походу живим, то тепер Делію стереже справжня custodia (сторожа), приставлена до неї “мужем”, і стереже *від* Тібулла. Проте знову головна перешкода таки зовнішня. Саме муж, його сторожа і двері – втілення тієї перешкоди. Лише це стримує Делію від зв’язку з коханим Тібуллом. Тібулл за келихом вина тужить над своїм горем і марно намагається переконати Делію відважитись обманути сторожу.

Отже, маємо цього разу нову виразну перешкоду: “мужа”. Проте з Тібуллових слів знову відчуваємо, що не тільки муж є причиною Тібulloвого нещастя. Переконуючи Делію відважитись, герой говорить їй про те, що ворожка дала йому заклинання, яким Делія може зробити так, що муж її нічого про них не дізнається (2.55–58), але відразу додає:

*Tu tamen abstineas aliis: nam cetera cernet
Omnia, de me uno sentiet ipse nihil* (2.59, 60).

І з цієї застороги бачимо, що муж – не єдиний суперник Тібулла. Що не лише з Тібуллом вона зраджує своєму мужеві. Натяки на невірність Делії нав’язливо прохоплюються в мові Тібулла, навіть виразніше, ніж то було в третій елегії.

Отже, з двох елегій можна бачити такий розвиток любовної фабули. Тібулл прощається з коханою і “*доступною*” Делією, яка відповідає йому взаємністю. Їхня любов не знала перешкод. Але Тібулл вирушає в похід із Мессалою, де його застає тяжка хвороба. Це перша реальна перешкода в Тібулловій любові з Делією. І вона стає приводом для третьої елегії. Наразі лише мало виправданий страх змушує Тібулла хвилюватися щодо Деліної вірності. Але далі, очевидно, Тібулл все-таки щасливо повертається і застає Делію вже “зайнятою”: у неї новий соціум, який до того ж приставив до Делії сувору охорону. І ця ситуація дає Тібуллові настрій для другої елегії. Тепер це вже перешкода не зовнішня, не зі світу війни, а внутрішня – зі світу любові. Притому Тібулл гризе не лише пильність соціум’а, а й непевність щодо самої Делії, підозри в тому, що вона таки знаходить можливість зрадити своєму “мужеві”, та не з ним, а з іншими. Тібулл наближається до Делії, однак перешкода від того тільки поглиблюється.

У **першій елегії** ситуацію бачимо приблизно в тому самому стані, що і в другій: Тібулл кохає Делію, відгороджену від нього дверима. Однак ще незрозуміло тут, що власне символізують ці двері – зовнішню перешкоду, чи відмову самої Делії, хоча натяки на це останнє є. В кожному разі, для першої елегії досить лише схематичного намічення параклавзитирної теми – як декларації того, що вона займе своє місце в цілій книзі.

Після пари “делійних” елегій маємо “інтермедію” пріапейської тематики (четверта елегія), щоб далі знову повернутися до “делійної”: 5, 6 елегії – друга і остання пара про Тібulloву любов до Делії, причому знову хронологічно обернено подана. Ця пара показує роман вже у тяжчому стані.

Шоста елегія, не є параклавзитироном у вузькому розумінні, проте ширше – це елегія повністю параклавзитирної поетики. Також вона має риси дидактичної поезії. Це такий собі набір праесерта furtivi amoris (настанов з тасмною любові). Цим вона підхоплює відповідний мотив в елегії другій, де Тібулл повчав Делію, як обдурювати мужа. Тут же бачимо, що Делія була вельми доброю ученицею і тепер повернула нововивчене мистецтво й проти самого “вчителя”:

*Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes: heu heu nunc premor arte mea... (6.09, 10).*

Отже, бачимо в цій елегії нарешті чітко “оформлену” проблему невірності. Якщо раніше на невірність були лише невиразні натяки, то тепер це вихідна проблема елегії. Не двері і муж, як то було в 2-й (цю перешкоду Делія вже легко долає), а саме Делина зрада з іншими тепер є проблемою для Тібулла. Зате, як можна зрозуміти з цієї елегії, тепер Делія таки доступна Тібуллові. Вона йому не відмовляє. Вона навіть виправдовується перед ним і запевняє у своїй вірності:

*Illa quidem tam multa negat, sed credere durum est:
Sic etiam de me pernegat usque viro (6.07, 08).*

Значно гіршу ситуацію показано в попередній, **п'ятій елегії**. Це знову виразний параклавзитирон (як і 2-га). Судячи з проблеми, показаної тут, можна зрозуміти, що Тібулл не витримав Делиної зрадливості і в запалі оголосив їй про розрив, про що скоро пошкодував, не маючи сили терпіти розлуку (5.01, 02).

Зокрема елегію побудовано довкола Тібуллового намагання відновити стосунки, повернути Делію, яка, схоже, не надто спішить змилосердитися над нещасним Тібуллом. Отже, тепер додалася найтяжча проблема: відмова самої Делії, її нехтування Тібуллом. Так ми з зовнішніх перешкод поступово перейшли до внутрішньої. Сама кохана відмовляє Тібуллові. До того ж не з якоїсь іншої причини, а саме через свою жадібність. Тібулл бачить винною у всьому звідницю (Iena), яка на вернула Делії багатого (dives amator). Тому в цій елегії особливо виразно проступає саме внутрішня неможливість гармонійної любові в системі координат міського життя. Любов тут продажна. Все тут охоплене жадібністю залізного віку, всім тут володіє золото.

5-та елегія оголює всю сутність цієї любові і показує Тібуллову хворобливу залежність від неї. Тібулл бачить природу Делії, проте намагається втекти від її усвідомлення – він шукає інші причини своєї поразки: то війна, то муж, то двері, то інші суперники, то звідниця. Лише дуже обережно наважується іноді натякнути на те, що сама Делія є причиною його нещастя. В цій елегії Тібулл показаний у найнеспокійнішому, найтяжчому душевному стані. Далі напруга цієї теми в книзі спаде. Однак настрої 5-ї елегії підхопитися другою книгою, де фігуруватиме нова кохана – Немесида, в якій вже не залишиться місця для ідеалізації. Вона втілить у собі найгірші риси Делії, і Тібулл впаде в особливо хворобливу від неї залежність, через що конфлікт між двома початками – ідилійним і “параक्лавзитирним” – у другій книзі особливо загостриться настільки, що там з'являться нові мотиви, неможливі у першій книзі. Міська любов заповнить і село, ми відчуємо мотив гіркого Тібуллового прощання зі світом старої ідилії: світ Тібулла перевернеться, і він шукатиме порятунку від любові у війні.

Але це буде в другій книзі. Наразі ж Тібулл ще має місце для втечі: у фантазію про сільську ідилію. І в контексті цієї фантазії ще є місце для гармонійної взаємної, простої і чистої доступної любові з Делією – з зовсім іншою Делією, ніж та, що постає перед нами в реаліях міста. Але на цьому образі зі світу мрій і фантазій тут ми зупинятися не будемо.

2. Марат

Елегії 4, 8 і 9 формують другий любовний цикл книги, присвячений юному Маратові. Якщо проаналізувати характер роману з Маратом, то побачимо, що загалом принципово

він не відрізняється від міського роману з Делією. Фактично, він лише ускладнює, урізноманітнює тематичну палітру книги, принципово нічого не вносячи на рівні структурному. Марат не конкурує з Делією. Це зовсім незалежні, паралельні лінії, які не перетинаються. Цікаво, що Марат не є персонажем сільської ідилії. Це виключно міський персонаж. Свій ідеал Тібулл пов'язує лише з коханою Делією. Делій у Тібулла є дві – зі світу реальності і зі світу мрій, Марат же лише один – персонаж виключно параклавзитирного типу.

Простежимо за розвитком цього роману.

Паралельність маратівської пари 8, 9 до двох делійних пар 2–3 і 5–6 позиційно проведено. Не важко зауважити й таку саму хронологічну оберненість у “висвітленні” роману. *Дев'ята елегія* є, так би мовити, “розлучним” віршем. Тібуллова з Маратом любов переживає не найкращий період. Тібулл зі смутком згадує tempora meliora їх любові, проте зараз Марат проміняв Тібулла на старого багатого коханця (muneribus meus est captus puer, 11), чого Тібулл не може стерпіти й оголошує йому про розрив. Власне до цього зміст елегії і зводиться: висловлення Маратові свого жалю через його невірність і повідомлення йому про розрив. Отже, тут бачимо, як і в романі з Делією, той самий мотив – жадібність, невірність, підкупність: любов'ю править золото, править залізний вік.

Тібулл і старий багач – не єдині коханці Марата, згадані в 9-й елегії. Озираючись з жалем на минулу любов, Тібулл описує й те, як Марат свого часу закохався у дівчину, і як Тібулл у кращих традиціях servitium amoris допомагав йому в його романі. Згадавши в елегії цю Маратову любов, Тібулл з гіркотою бажає тепер невдячному Маратові, щоб його кохана повелася врешті-решт із ним так само, як тепер він повівся з Тібуллом. І ця деталь слугує дотепною зв'язкою між 9-ю і попередньою, 8-ю елегією.

У *восьмій елегії* Тібулл загалом фігурує відстороненим спостерігачем. Тут на його очах розігрується не його драма. Він лише спостерігач і порадник. У 4-й елегії ніби “для третьої сторони” він “консультувався” в Пріапа, а тут є порадником і мирителем у любовній справі Марата і його коханої Фолої, в якій неважко впізнати дівчину з 9-ї елегії, чиеї жорстокості Тібулл бажав Маратові. Бачимо, що побажання збулося.

Отже, Тібулл звертається то до Марата, то до Фолої. Марат закоханий в Фолою, а Фолоя його мучить відмовами. Свого часу так Марат мучив закоханих у нього. Тібулл дорікає обом у “гордості”, в зневазі до закоханих у них. Фолою закликає змилосердитися над Маратом і попереджає, що боги помстяться за її жорстокість, і показує Марата як приклад. Він є ніби посланцем Марата до Фолої. Але Фолоя незворушна, про що Тібулл і говорить Маратові. Тібулл прямо не вказує Маратові, що то йому розплата за його колишню жорстокість, але говорить це Фолої.

Отже, повторимо, Тібулл тут відсторонений праеceptor. Треба розуміти, що його роман з Маратом уже позаду, і тепер він лише насолоджується “компенсацією” за ту “кривду”, яку колись від Марата зазнав. І, очевидно, натякає на це Маратові. Він осуджує недоступність і гордість у любовних справах, нагадує про короткість юності і неминучий жаль за втраченим часом.

Нарешті остання маратівська елегія – *четверта* – теж нічого принципово нового до справи не додає. Тут знову мотив зрадливої недоступної любові, яку “в ідеалі” треба виборювати різними хитрощами, вмілим залицянням, а на ділі її купують за гроші, як і все у цьому світі:

*Heu male nunc artes miseris haec saecula tractant:
Iam tener adsuevit munera velle puer (4.57, 58).*

Як уже зазначалося, цікаво, що маратівський цикл іде ніби зовсім паралельно до делійного, не перетинаючись з ним, але урізноманітнюючи його. В суті свій роман з Маратом повторює міський роман з Делією. Але Марат не має свого сільського ідилійного варіанту.

Отже, в підсумку можемо зазначити, що любов у міському контексті завжди подано як любов перешкоджена. Бачимо цю перешкодженість, коли стежимо за любовними стосунками ліричного героя як за певною сюжетною лінією, а також на різних етапах бачимо різний формат перешкоди. При тому можна зауважити, що духовна відмежованість коханої від суб'єкта зростає з його до неї фізичним наближенням: з розвитком роману можна простежити поступове перетворення фізичної і зовнішньої перешкоди (*militia, ianua, custodia, coniunx, lena*) на перешкоду внутрішню (невірність, зрадливість, підкупність і нелюбов самої Делії чи Марата). Така динаміка, зокрема, створює й ефект “прозоріння”.

3. Композиція книги

Взяття до уваги тягlostі любовних романів дає можливість краще бачити композицію книги. Зрештою, й навпаки: струнка, акцентована композиція книги відображає сюжетний характер зображених любовних стосунків.

Нижче в загальних рисах продемонструємо те, як ми бачимо цю композицію.

Зовні композиційна конструкція утримується двома *рамковими елегіями* (1, 10). Перша є традиційно *програмною*: у ній відкриваються головні теми книги (крім маратівської). Серед іншого, вже в першій елегії маємо декларацію двох альтернативних життєвих (ціннісних) виборів, які лейтмотивом будуть проходити через цілу збірку (з більшим акцентом то на одному, то на другому): (1) мирне, незаможне патріархальне сільське життя замість воєнної служби і (2) міська (неспокійна, негармонійна, недоступна) любов замість воєнної служби. Притому першому надано пріоритет. У цьому ж можна бачити і метатекстову декларацію жанрового дуалізму збірки: елегії Тібулла синтезують параклавзитирну традицію з традицією медитативно-рефлексивно-ідилійною, причому перша лінія вмонтована, підпорядкована, “перетравлена” другою. Ті самі теми підхоплюються заключною 10-ю елегією, причому цього разу головний акцент переноситься саме на тему сільського миру і гармонії. Така тематична симетрія 1-ї і 10-ї елегій, а також повтореність головних тем і жанрових ліній усередині книги забезпечують цим двом елегіям *рамкову функцію*, а книзі – *циклічну будову*.

Зроценість рамки з рештою конструкції забезпечує також виразна композиційна *спарованість* першої елегії з її безпосередньою наступницею – другою. На основі традиційних жанрових моделей першу елегію можна би було назвати параклавзитироном з ретардованим параклавзитирним зачином (55–58) та гіпертрофованою ідилійно-рефлексивною складовою. Тоді друга елегія – це свого роду відновлення жанрової “правильності”: це ніби такий самий параклавзитирон, але з зачином уже на самому початку (1–14) і з ідилійним відступом лише на 4 рядки (73–76). Цим друга елегія, зокрема, і виділяє жанрову програмність першої: на тлі її “правильності” увиразнюються зміщені акценти і неконвенційності першої елегії.

У межах рамки конструкція тримається наведеною *симетрією*. Елегії групують за принципом чергування безпосередньо пов'язаних між собою (зокрема і сюжетною тягlostю) *пар*, розведених одиничними елегіями, що виконують функцію своєрідних інтермедій. Беручи до уваги таку згрупованість, порядок елегій можна записати так:

(1) – 2+3 – 4 – 5+6 – 7 – 8+9 – (10)

Перші дві пари – елегії, присвячені Делії, остання – Маратові. Самі пари побудовані за однаковою схемою. По-перше, у всіх них можна бачити *хронологічну оберненість* – ситуація другого члена передуює ситуації першого. По-друге, в кожній парі другий член так чи інакше пов'язаний з розривом, ініційованим з боку Тібулла: в третій елегії – через його відхід на війну, в шостій і дев'ятій – через зрадливість, відповідно, Делії чи Марата (в шостій ще розриву немає, тільки те, що має стати підставою для нього). А перший член кожної пари показує намагання відновити стосунки після розриву (щоправда, у 8-й – тільки пасивне зітхання з цього приводу). При тому жанрово це намагання оформлене у вигляді параклавзитирона (у 8-й “янітором” замість Тібулла – сам Марат перед дверима своєї коханої).

Не відірвані від цілості та інтермедії: кожна з них закидає *якорі в протилежне крило*, чим додатково зміцнює композиційну конструкцію. Так, 4-та елегія, яка зовсім вибивається з тематичної єдності першої половини збірки, в дійсності анонсує маратівську пару 8+9 у другій половині, а 7-ма елегія, яка так само вибивається з оточення своєю “нелюбовністю”, підхоплює почату в 2+3 (особливо в 3) тему воєнної служби і так само, як і 3-тя, адресована Мессалі. Зовсім різні тематично, між собою інтермедії спарюються *симетричністю положення* (7-ма елегія є 4-ю з кінця), що знов-таки зміцнює загальну конструкцію.

Цілість конструкції тримається не лише симетрією, а й *лінійними зв'язками*. Насамперед, – тяглістю сюжетних ліній. Як ми вже зазначили, кожна пару побудовано за обернено-хронологічним принципом. Тому в цілості маємо *хвилеподібну лінійність* (пор. хвилеподібність як один із принципів розвитку тексту в межах окремих Тібуллових елегій [15, р. 92; 2, с. 262]). Як ми вже наголошували, спершу маємо ситуацію третьої елегії, коли ліричного героя відділяє від, мабуть, вірної Делії воєнна служба і море. Згодом – друга елегія, коли герой знову в Римі, але Делію вже стереже від нього її *coniux*. Далі – шоста, коли Тібуллові вдалося обійти перешкоди, накладені кон'юнксом, але Делія виявилась йому невірною. Нарешті, – п'ята, коли Тібулл, порвавши з невірною Делією, не витримує і марно благає її повернутися. Перша елегія як програмна не має виразного місця в цій послідовності, у ній бачимо лише в загальних рисах окреслену “параклавзитирну” ситуацію, яка загалом повторює параклавзитирну ситуацію другої.

Подібна лінія і в маратівському циклі, яка, як ми вже зазначали, ніяк не перетинається з циклом, присвяченим Делії. Тут спершу маємо 4-ту елегію, де стосунки повинні лише виникнути. Далі відразу йде 9-та, де ситуація схожа до 6-ї: Тібулл звинувачує Марата в невірності і пориває з ним. І, нарешті, – 8-ма, де роман з Маратом уже позаду і Тібулл може лише зі смутком згадувати те, що минуло.

Отже, додаткової міцності конструкції додають різні *внутрішні перегуки* між окремими елегіями, які, крім того, увиразнюють різні змістові моменти, підводять контрасти, додають іронічності тощо. Наприклад, у третій елегії Тібулл бачить у своїх мріях, як Делію буде стерегти *для* нього „старенька”, тоді як ми пригадуємо, що насправді все скінчиться тим, що у другій елегії Делію буде *від* самого Тібулла стерегти її новий „муж”. У другій елегії ми слухали Тібуллові кпини з воїна, що знехтував любов'ю Делії на користь воєнної служби, а в третій бачимо, що власне сам Тібулл учинив був так само. У другій Тібулл як *praeseptor furtivi amoris* навчає Делію, як обмановати мужа і обходити приставлену сторожу, а в шостій бачимо, що Делія обернула цю науку проти самого Тібулла й обманує мужа, щоб зустрічатися зовсім не з Тібуллом. По-своєму перегукується ситуація 4-ї елегії та 8-ї (“хронологічно” крайніх в маратівському циклі): в 4-й зв'язок ще не зав'язався, у 8-й – уже

в минулому. В обох випадках Тібулл фігурує ніби посередником у чужій любовній справі й безпорадним – у власній.

Отже, зауважимо, що Тібulloва книга має доволі складну і продуману композицію, хоч і не помітну на перший погляд. Бачимо тут і циклічність, і строгу симетричність, і хвилеподібну лінійність і, врешті, – роікілія, під якою вся ця композиційна стрункість і прорахованість ховається. Ця позірна роікілія виникає якраз на перетині, на одночасному, немонотонному і немеханічному застосуванні цих різних композиційних схем. Цікаво, що багато в чому техніка komponування окремих елегій суголосна з цією технікою komponування книги (та сама позірна невпорядкованість, під якою ховається і строга симетрія, і хвилеподібність, і циклічність; та сама обернена хронологічність, забігання наперед, відтягування пояснення ситуації тощо). Така наскрізність тих самих принципів, що організують Тібulloві тексти на різних рівнях, забезпечує їм стилістичну єдність, надає стилістичної витонченості, відточеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Домбровський М. Б. Структура рефлексій ліричного героя в елегії Тібулл І. 3 / Маркіян Домбровський // Іноземна філологія : Український науковий збірник. – 2011. – Вип. 123. – С. 260–275.
2. Римська елегія : Галл, Тібулл, Проперцій, Овідій / з лат. переклад А. Содомора. – Львів : Літопис, 2009. – 578 с. 3. Шашкявичене Д. Й. К вопросу об очередности создания элегий первой книги Тибулла / Даля Йоновна Шашкявичене // Литература : научные труды высших учебных заведений Литовской ССР. – 1986. – № 28 (3). – С. 12–15. 4. Шашкявичене Д. Й. Художественный мир элегий Альбия Тибулла : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.14 “Классическая филология” / Даля Йоновна Шашкявичене. – Вильнюс, 1989. – 158 с. 5. *Albii Tibulli Carmina : Ex Recensione Car. Lachmanni passim mutata / Albius Tibullus ; Explicuit Ludolphus Dissenius.* – Gottingae : Typis et impensis Librariae Dieterichianae, 1835. – Vol. 1. – cxcii, 128 p.; Vol. 2. – 478 p. 6. Ball R. J. Recent Structural Studies on Tibullus / Robert J. Ball // *Augustan Age.* – 1989. – Vol. 9. – P. 1–15. 7. Ball R. J. Tibullus the Elegist: A Critical Survey / Robert J. Ball. – Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1983. – 253 p. – (Hypomnemata, 77). 8. Bright D. Haec Mihi Fingebam : Tibullus in His World / David F. Bright. – Leiden : Brill, 1978. – XV, 275 p. – (Cincinatti Classical Studies, 3). 9. Lilja S. The Roman elegists' attitude to women / Saara Lilja. – Helsinki : Suomalainen Tiedeakatemia. – 1965. – 288 p. – (Suomalaisen Tiedeakatemia toimituksia, Sarja B 135.1). 10. Littlewood R. J. The symbolic structure of Tibullus book I / R. Joy Littlewood // *Latomus.* – 1970. – Vol. 29. – P. 661–669. 11. Lyne R. O. A. M. Propertius and Tibullus: early exchanges / Richard Oliver Allen Marcus Lyne // *Classical Quarterly.* – 1998. – N 48.2. – P. 519–544. 12. Maltby R. Tibullus : Elegies : Text, introduction and commentary / Robert Maltby. – Cambridge : Francis Cairns, 2002. – xii, 529 p. – (ARCA, classical and medieval texts, papers, and monographs, 41) 13. Mutschler F.-H. Die poetische Kunst Tibulls : Struktur und Bedeutung der Bücher 1 and 2 des Corpus Tibullianum / Fritz-Heiner Mutschler. – Frankfurt am Main : Lang, 1985. – 325 p. – (Studien zur klassischen Philologie, 18). 14. Powell B. B. The ordering of Tibullus Book I / B. B. Powell // *Classical Philology.* – 1974. – Vol. 69. – P. 107–12. 15. Smith K. F. The Elegies of Albius Tibullus : The Corpus Tibullianum edited with introduction and notes on books I, II, and IV, 2–14 / Kirby Flower Smith. – New York, Cincinnati, Chicago : American book company, 1913. – 542 p. 16. Swoboda M. Albius Tibullus, poeta eligijny / Michał Swoboda. – Poznań : Uniw.im. A. Mickiewicza, 1969. – 136 p. – (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Prace Wydziału filologicznego. – Ser. Filologia klasyczna, 4). 17. Vitucci G. Tibullo e Messalla. Un problema di cronologia / Giovanni Vitucci // *Atti del convegno internazionale di studi su Albio Tibullo*

(Roma-Palestrina, 10–13 maggio 1984). – Roma : Centro di studi ciceroniani, 1986. – P. 267–73.
18. Wifstrand Schiebe M. Das ideale Dasein bei Tibull und die Goldzeit-konzeption Vergils / Marianne Wifstrand Schiebe. – Uppsala : Uppsala Universitet, 1981. – 163 p. – (Acta Universitatis Upsaliensis. – Studia Latina Upsaliensia, 13).
19. Wimmel W. Der frühe Tibull / Walter Wimmel. – München : W. Fink Verlag, 1968. – 283 p.

Стаття надійшла до редколегії 24.06.2015 р.

Прийнято до друку 14.09.2015 р.

A LOVE STORY AND THE ORDERING OF TIBULLUS BOOK I

Markiyan Dombrovskiy

*Ivan Franko National University of Lviv
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: leomarek@gmail.com*

The relation between a love story and the composition of Tibullus Book I is discussed. It is shown that love in Tibullus always appears impeded: the development of a love affair is depicted in such a way that while the physical distance between Tibullus and his beloved is being shortened, the emotional distance increases. The story is not revealed successively through the elegies that creates an effect of *poikilia* in the book composition. However, a deeper analysis shows a more complicated and well considered circular, symmetrical, wave-like book structure.

Keywords: Tibullus, Roman elegy, love poetry, storyline (fabula), collection of poetry composition, image of love.